

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 71, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Persson* i Appuna m. fl. hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel att karensbeloppet anknytes till varje särskilt recept i stället för till varje läkemedel i enlighet med bifogade förslag».

Vid motionen har fogats ett förslag till ändring i författningstexten.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1954 års riksdag antogs ett genom proposition nr 163 år 1954 framlagt förslag om detaljutformning av den läkemedelsreform, varom principbeslut fattats vid 1953 års riksdag. Enligt den sålunda antagna *kungl. förordningen den 4 juni 1954 ang. kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel*, vilken trädde i kraft den 1 januari 1955, skall vissa läkemedel, varå recept utfärdats av läkare, på apotek utlämnas kostnadsfritt eller till nedsatt pris. Sålunda skall den som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring vid särskilt angivna långvariga och allvarliga sjukdomar erhålla vissa läkemedel utan kostnad. I andra fall skall vid sjukdom den sjukförsäkrade vid inköp av läkemedel, som är att hänföra till apoteksvara eller innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av läkemedelspriset med hälften av det belopp, varmed priset överstiger 3 kr. Om under en formel förskrivits flera läkemedel, varmed åsyftas att förskrivning avser ett preparat, som är berett av flera läkemedel, skall prisnedsättningen avse den sammanlagda kostnaden. Är förskrivningen avsedd att expedieras mer än en gång, skall nedsättningen hänföra sig till varje expedition. Prisnedsättning erhåller även den som utan att omfattas av den allmänna sjukförsäkringen är i allmän eller enskild tjänst här i riket. Kungl. Maj:t äger från prisnedsättningen undantaga visst läkemedel eller viss grupp av läkemedel som nyss nämnts.

För vad allmänheten ej erlagt av priset för ifrågavarande läkemedel skall apotekarna erhålla ersättning från tillsynsmyndigheten för den allmänna sjukförsäkringen, dvs. riksförsäkringsanstalten.

Av utgifterna för läkemedelsreformen — vilka beräknats till ca 34 milj. kr. om året — skall staten svara för ett belopp per år motsvarande 1 kr. 15 öre för varje sjukkasemedlem eller i runt tal 6 milj. kr. medan återstående kostnader fördelas på de sjukförsäkrade och arbetsgivarna i enlighet med 1953 års beslut i frågan.

Till grund för propositionen låg ett förslag av en *särskilt tillkallad utredningsman*. Enligt detta förslag skulle rabatt medgivnas med 50 % å det belopp för recipe — dvs. varje särskilt förskrivet läkemedel — som översteg 2 kr. Under remissbehandlingen framhöll *socialstyrelsen* att det vore riktigare att anknyta karensbeloppet till samtliga på ett recept upptagna läkemedel, som avser samma sjukdomsfall. Eljest utfölle läkemedelsförmånen olika för en person, vars sjukdom krävde endast ett läkemedel, och för en sjuk, som vore i behov av flera. *Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, uttalade, att anknytning av karensbeloppet till sjukdomen som sådan av administrativa skäl icke syntes böra ske, och föreslog i propositionen att karensbeloppet skulle räknas för varje läkemedel för sig, därvid flera under en formel förskrivna läkemedel skulle räknas som ett.

Andra lagutskottet behandlade propositionen i sitt utlåtande nr 37 år 1954 och hade därvid jämväl att taga ställning till ett i motionen II: 631 framställt yrkande, att karensbeloppet skulle anknytas till varje recept i stället för till varje särskilt läkemedel. Utskottet framhöll angående läkemedelsreformen allmänt, att det vore önskvärt — ej minst med hänsyn till att det här vore fråga om en reform, vars verkningar i olika hänseenden det vore svårt att i förväg överblicka — att försiktighet iakttoges vid utformningen av rabattsystemet i avvaktan på praktiska erfarenheter av reformens verkningar. Utskottet anförde vidare:

Utskottet anser visserligen goda skäl tala för att endast ett karensbelopp beräknas för läkemedel, som samtidigt förskrivs för en sjukdom. Emellertid skulle en sådan anordning även medföra vissa olägenheter, bl. a. ur administrativ synpunkt genom att ett och samma läkemedel skulle få olika pris, beroende på om det förskrivits tillsammans med ett annat läkemedel eller för sig. Härtill kommer att den skulle medföra en betydande kostnadsökning. Med hänsyn till den försiktighet, som utskottet på ovan anförda skäl ansett böra iakttagas vid utformningen av läkemedelsreformen, ansluter sig utskottet därför till propositionens förslag.

Riksdagen godtog utskottets mening.

Utskottet

Utskottet hade vid fjolårets riksdag — vid detaljutformningen av den läkemedelsreform, som i princip beslutats vid 1953 års riksdag — att taga ställning till ett i motion framställt yrkande av enahanda innebörd som det nu förevarande. Utskottet fann därvid, att goda skäl visserligen talade för

att endast ett karensbelopp beräknades för läkemedel, som samtidigt förskrevs för en sjukdom, men att en sådan anordning även skulle medföra vissa olägenheter, bland annat ur administrativ synpunkt, samt en betydande kostnadsökning. Utskottet framhöll även, att försiktighet borde iakttagas vid utformningen av läkemedelsreformen i avvaktan på praktiska erfarenheter av reformens verkningar, och avstyrkte motionen.

De av utskottet vid 1954 års riksdag framförda synpunkterna äger alljämt giltighet. De ovan antydda olägenheterna skulle komma att ytterligare framträda, om karensbeloppet, som i motionen föreslås, anknyses till receptet utan att förbindas med villkoret att förskrivningen skall avse en och samma sjukdom. Utskottet vill här peka på några av dessa olägenheter. Beträffande s. k. iterationsrecept, dvs. sådana recept som är avsedda att användas vid mer än ett tillfälle, gäller för närvarande med hänsyn till kontrollen, att endast en läkemedelsformel får skrivas på varje recept. Om det av motionärerna förordade systemet godtages, torde nyssnämnda föreskrift få slopas, och härigenom skulle kontrollen över iterationsrecepten försvåras. Vidare skulle ett och samma läkemedel få olika pris beroende på om det förskrivits tillsammans med ett annat läkemedel eller för sig. Mången gång kan det bero på en tillfällighet, om ett antal läkemedel förskrivs å en eller flera receptblanketter, och det föreslagna systemet skulle då framstå som konstlat och orättvist. Den av motionärerna förordade anordningen är även förenad med risk för att recept begäres på ett större antal läkemedel åt gången än eljest skolat ske samt på läkemedel som annars skulle ha köpts utan recept. En sådan omläggning av receptvanorna skulle medföra en ökning av såväl kostnaderna som de administrativa besvären. Olägenheter av sist angivna slag skulle kunna i huvudsak elimineras, om karensbeloppet i stället anknötes till samtliga på ett recept upptagna läkemedel som avser samma sjukdom. Utskottet står icke främmande för en utformning av karensystemet i överensstämmelse med denna tanke. Med hänsyn till de vid fjolårets ställningstagande redovisade betänkligheter, som utskottet dock hyser mot en omläggning av systemet i enlighet härmed, kan utskottet icke nu förorda en sådan omläggning. Härvid vill utskottet särskilt understryka, att med hänsyn till den korta tid, som förflutit sedan läkemedelsreformen fördes ut i livet, några nämnvärda praktiska erfarenheter av reformens verkningar naturligen ännu icke kunnat erhållas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 71, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 februari 1955

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Axel E. Svensson, fru Svensson*, fru Carlqvist, herrar Magnusson, Anders E. Johansson, Grönkvist och Alexanderson*;

från andra kammaren: fru Västberg*, herr Lundberg, fröken Höjer, herr Svensson i Göteborg, fru Ewerlöf, herrar Bengtsson i Varberg, Königson och Larsson i Hedenäset.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer :

1) av herr *Magnusson*;

2) av herr *Lundberg*, som ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Då utskottet vid 1954 års riksdag hade att taga ställning till detaljutformningen av den läkemedelsreform, som i princip beslutats vid 1953 års riksdag, behandlade utskottet även ett i motion framställt yrkande av samma innebörd som det nu förevarande. Utskottet fann därvid, att goda skäl talade för att endast ett karensbelopp beräknades för läkemedel som samtidigt förskrevs för en sjukdom, men ansåg att en sådan anordning dock skulle medföra vissa olägenheter.

Att karensbeloppet anknytes till läkemedlet och icke till receptet har hos allmänheten framkallat en betydande irritation. Det framstår som orättvist att en sjuk som erhållit ordination å flera läkemedel skall nödgas erlagga flera karensbelopp bara därför att de erforderliga läkemedlen icke kunnat förskrivas under en formel.

De farhågor som från olika håll uttalats för administrativa olägenheter synes utskottet överdrivna. Att endast ett karensbelopp beräknas å varje recept kan i vissa avseenden innebära en förenkling i jämförelse med nu rådande system. Den kontroll över iterationsrecepten, som är avsedd att åstadkommas genom föreskriften att beträffande sådana recept endast en läkemedelsformel får skrivas på varje receptblankett, torde kunna ordnas på annat sätt. Att den föreslagna anordningen skulle medföra någon omläggning av allmänhetens receptvanor synes icke behöva befaras.

Den kostnadsökning som ett bifall till motionen skulle medföra kan icke exakt fastställas. Det torde dock röra sig om ett jämförelsevis ringa belopp, och detta bör med hänsyn till den väsentliga förbättring för den enskilde som det föreslagna systemet skulle innebära icke verka avskräckande. Alla skäl talar således för ett tillmötesgående av motionärernas önskemål.

En konsekvens av den i motionen föreslagna utformningen av karensystemet bör bli, att sådan ändring göres i kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läke-

medel, att även vid iteration flera läkemedelsformler må kunna upptagas å samma receptblankett. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad härpå.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till förevarande motion, II: 71, måtte för sin del antaga följande förslag till

Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Härigenom förordnas, att 3 § Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

I annat fall än som avses i 2 § äger vid sjukdom den som är försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring vid inköp av läkemedel, som enligt apoteksvarustadgan den 14 november 1913 (nr 308) är att hänföra till apoteksvara eller som utan att utgöra apoteksvara innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av fastställt pris för läkemedlet med hälften av det belopp, varmed priset må överstiga tre kronor. Har *under en formel* förskrivits flera läkemedel, skall prisnedsättningen avse den sammanlagda kostnaden. Är förskrivning avsedd att expedieras mer än en gång, skall nedsättningen hänföra sig till varje expedition.

I annat fall än som avses i 2 § äger vid sjukdom den som är försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring vid inköp av läkemedel, som enligt apoteksvarustadgan den 14 november 1913 (nr 308) är att hänföra till apoteksvara eller som utan att utgöra apoteksvara innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av fastställt pris för läkemedlet med hälften av det belopp, varmed priset må överstiga tre kronor. Har *å ett recept* förskrivits flera läkemedel, skall prisnedsättningen avse den sammanlagda kostnaden. Är förskrivning avsedd att expedieras mer än en gång, skall nedsättningen hänföra sig till varje expedition.

Vad nu — — — — — enskild tjänst.

Från prisnedsättningar — — — — — stycket avses.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1955.